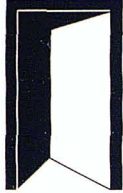

la rebotiga

El *Concert de violí en re, opus 61*, de Ludwig van Beethoven, figura, en la història de la música, com una torre invisible des de qualsevol distància i direcció. Convé fer un senzill exercici doble: escoltar-lo i llegir-lo alhora. Per seguir una audició d'aquesta obra amb la partitura, calen uns rudiments intuïtius de solfeig (més amunt, més agut; més blanc, més llarg). El primer que es percep és un clar contrast entre el que s'escolta i el que es veu. Per l'oïda entra tot un món de bellesa serena i espiritualitat lluminosa: és una grandiositat. Però davant la vista desfilen elements molt simples, dibuixos melòdics i rítmics gairebé geomètrics, escales cromàtiques, acords arpegiats en sèptima, trinats llargs, octaves... fins i tot es diria que són estudis de mecanismes per a dits i cops d'arquet. Ni una fórmula virtuosística. És la grandesa: l'extensió i la complexitat és intel·ligible perquè es comprimeix en la brevetat i la simplicitat. On hem vist abans la grandesa d'una grandiositat?

Aquest tipus de grandesa, la de la comprensió per compressió, no és obligatòria en música. No s'esdevé, per exemple, en el Concert de violí de Brahms (enorme, però de

Beethoven *versus* Newton

complexitats poc reduïdes). Ni tan sols s'esdevé amb els íntims quartets o les denses sonates de piano del mateix Beethoven. En ciència, tanmateix, aquest tipus d'intel·ligibilitat és, com a mínim, prioritària. Té lloc en les lleis de la mecànica de Newton, la grandesa de les quals és comprimir grandiositats tan disperses com el moviment d'un planeta o el vol d'un insecte. Aquestes lleis són encara, per a molts, la referència central de la ciència moderna. Moltes altres disciplines es construeixen sumant, combinant, simulant o emulant tals fonaments. Diguem que aquest tipus d'intel·ligibilitat és, en ciència, una exigència i, en art, una opció, per exemple, la de Beethoven en aquest concert. Per què?

El Concert de violí de Beethoven és una investigació científica sobre la intel·ligibilitat de l'instrument. Com podem saber, d'una vegada per totes, quina és l'eficàcia del violí? El primer temps, l'Allegro ma non troppo, porta el pes de la prova. El violí no es baralla contra l'orquestra, sinó que en requereix la col·laboració, pregunta, contrasta, dubta, confirma, dialoga, busca... i troba. En el segon temps, el Larghetto, s'apliquen els resultats amb emoció continguda. Un tema, bellíssim, es mou, oscilla, evoluciona, accepta noves idees fresques i, de sobte... es fa la llum. La bellesa és quasi insuportable. Funciona! El científic que ha viscut aquest tipus de joia també reconeix el tipus d'inquietud que li apareix

immediatament després. I ara què faig? Com convèncer els altres d'aquesta transcendència? Hi ha tantes aplicacions possibles! I si resulta que fins i tot és més universal del que sembla? Queda tant per fer! I si no és tan transcendent? I si no ho és gens? És el moment just de valorar la conquesta, el moment de l'autocrítica, l'hora de desdramatitzar, de recórrer a una mínima dosi d'humor. És el Rondó, el moment final. El violí i l'orquestra juguen l'un amb l'altre i la tensió s'esfuma: s'insinua una certa continuació, però el violí fa un refilet i, en lloc de cedir la paraula a l'orquestra, la reprèn, sense permís aparent, en un registre més agut... El cervell accepta joïós el repte d'ara predir, ara sorprendre's. No hem d'oblidar que qualsevol veritat té un límit i una vigència.

L'obra divideix profundament la història de la música en dues. Preguntem-ho als violinistes, als compositors, als melòmans. Algú havia d'escriure els fonaments de la mecànica, algú havia d'escriure aquest concert.

Jorge Wagensberg